20.01.23р. 11гр. укр. літ.

Доброго дня! Тема уроку. Художнє відтворення національно-визвольного пробудження народу, уславлення борців за вільну Україну («Пам'яті тридцяти», «Одчиняйте двері…»)

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою: moshev2020@icloud.com

ХІД УРОКУ

«Поразка - це наука. Ніяка перемога так не вчить»

Ліна Костенко

На попередньому занятті ми почали знайомство з творчим доробком «найбільшого модерніста 20-х років» – Павла Тичини. Сьогодні ми продовжимо вивчення творчості цієї багатогранної та неоднозначної постаті, зосередившись на його громадянській ліриці.

З'ясуймо, що таке громадянська лірика? (Громадянська лірика — розкриває суспільно-національні питання і почуття. Питання поразки й перемоги. Почуття радості та розпачу).

Як ви розумієте поняття «поразка», що у вашому розумінні «перемога», і чи є між ними щось спільне? Спробуймо побудувати діаграму Венна. Назвіть усі можливі асоціації, що виникають, коли ви чуєте кожне з них (емоції та почуття, кольори та звуки)?

Поразка (зневіра, розпач, смуток, побоювання, страх, чорний, червоний, небезпека, калатання серця, пульс, канонада, грім, зневіра)

Перемога (ейфорія, запал, самозакоханість, самовдоволеність, віра, впевненість, непереможність, золотий, червоний, дзвіночки, спів птахів)

Коли людина перемагає у змаганні, то вона вчиться перемагати, а що для людини є поразка. То спільним для них є те, що і перемога, і найбільше поразка вчать. Вчимось ми на чужих, та частіше на власних помилках. І чи не найкращим учителем для нас є власна історія, а пам'ять про трагічні сторінки цієї історії мають стати для нас корисним уроком, щоб не допустити повторення подібних ситуацій і їх проявів у сьогоденні.

Епіграфом до нашого уроку стануть слова Ліни Костенко: «Поразка - це наука. Ніяка перемога так не вчить». Аналізуючи складні суспільно-політичні умови 20-х років XX століття, що будуть висвітленні групою «Історики», та творчість свідка цих подій - спробуємо зрозуміти глибинний зміст слів талановитої письменниці.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Молодий П.Тичина з радістю та надіями очікував революцію. Він із натхненням оспівував її прихід, що ознаменувався створенням Центральної Ради та схваленням І Універсалу (про проголошення автономії України). Саме ці переживання він намагався передати у поемі «Золотий гомін».

Над Києвом — золотий гомін,

І голуби, і сонце!...

…То Україну

За всі роки неслави благословляв хрестом

Опромінений,

Ласкою Божою і серце зранений

Андрій Первозванний…

Та попри це захоплення, у поемі відчувається побоювання, передчуття майбутньої трагедії, що набувають чітких обрисів у вірші **«Одчиняйте двері…»**. Спробуймо осмислити ці події через призму розуміння автора.

1. Читання та аналіз поезії (у підручнику на сторінці 25)

«**Одчиняйте двері…**»

Одчиняйте двері —
Наречена йде!
Одчиняйте двері —
Голуба блакить!
Очі, серце і хорали
Стали,
Ждуть…

Одчинились двері —
Горобина ніч!
Одчинились двері —
Всі шляхи в крові!
Незриданними сльозами
Тьмами
Дощ…

Значення слів та словосполучень: **хорали** — рід релігійних співів латинською мовою в католицький чи протестантських церквах; **тьмами дощ** - у контексті Біблії це події кінця світу й Божого суду; **горобина ніч** (на Іллю) — коли чути розкоти грому, блищать блискавки, від чого перелякані птахи галасують;**натяк на катастрофу**

- Під час прочитання поезії, які картини поставали перед очима? Що уявляли?

- Чи використовує автор детальний опис подій? (Ні)

- Що допомагає зрозуміти події та деталізувати їх? (слова-символи). Приберіть слово «наречена», чи зміниться картина?

У творі існує два виміри: очікування чогось прекрасного, що є **ремінісценцією**[1] на обряд вінчання, як інтерпретує його Андрій Ніковський, і реальний, що є розчаруванням - «він на самім високім ступеню ламає звичну асоціацію і замість ясного образа ... дає страшний образ чорної зливи, дикої бурі...».

Ці два простори будуються на змістових антонімах «**наречена**» - «**горобина ніч**».

[1]**Ремінісценції** – у поетичному й музичному творах риси, що навіюють згадки про інший твір.

Побоювання були не безпідставними. Всі, хто чекав революцію, як наречену, жахнулись, спостерігаючи, скільки нещасть, розбитих людських доль, скільки крові й смертей принесла вона.

Спробуйте виокремити зорові та слухові образи у творі (додаток 6).

Зорові - голуба блакить; **горобина ніч;** шляхи в крові; **тьмами дощ.**

Слухові - очі, серце і хорали стали, ждуть; одчинились двері; **горобина ніч;** незриданними сльозами; **тьмами дощ.** Зверніть увагу на ті образи, що є одночасно і слуховими, і зоровими – це явище називається «**синестезією**[2]» (синхронністю) та є особливістю авторського поетичного стилю П.Тичини, що має назву «кларнетизм».

Павло Тичина неоднозначно сприймав революцію, бо з одного боку чекав її, а з іншого не міг залишатись осторонь реальних подій буремного часу та завжди намагався осмислити соціально-політичну суть подій. А в Україні тим часом розгорталася трагедія, що знайшла вияв у поезії «**Пам'яті тридцяти**».

Це… про одну з найбільших трагедій української історії — битву під…» - цими словами починається історичний роман «Берестечко» Ліни Костенко про поразку Богдана Хмельницького, і цими словами можна почати розповідь про іншу не менш важливу подію XX століття. Їх об'єднує єдина мета - незалежність українського народу.

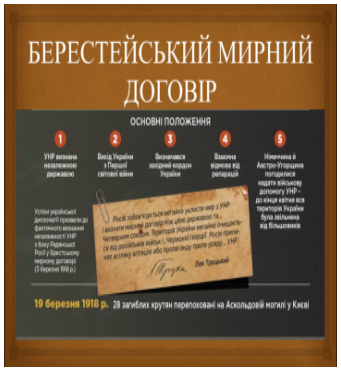
2. Презентація інфографічних карток «Бій під Крутами»

[2]«**Синестезія**» або синхронність різних почуттів та відчуттів (кольору, звуку, запаху, дотику).

3. Заслуховування вірша **«Пам'яті тридцяти»** у виконанні Марії Бурмаки та аналіз поезії: https://www.youtube.com/watch?v=3xX5bsh8Aug

На Аскольдовій могилі
Поховали їх —
Тридцять мучнів
українців,
Славних, молодих…
На **Аскольдовій могилі**
Український цвіт! —
По кривавій по дорозі
Нам іти у світ.
На кого посміла знятись
Зрадника рука? —
Квітне сонце, грає вітер
І Дніпро-ріка…
На кого завзявся Каїн?
Боже, покарай! —
Понад все вони любили
Свій коханий край.
Вмерли в Новім Заповіті
З славою святих. —
На Аскольдовій могилі
Поховали їх

У березні 1918 р. вірш «Пам’яті тридцяти», присвячений трагедії під Крутами, буде надрукований у газеті «Нова Рада», але в жодній збірці не з’явиться, долежить він аж до кінця XX століття в секретних фондах бібліотек та архівів української преси.

- Як ви вважаєте, чому вірш «Пам’яті тридцяти» був заборонений за радянських часів?
- Яким настроєм пройнятий цей вірш? (смуток, розпач, страх перед майбутнім)
- Знайдіть у тексті підтвердження своїх слів.

Основні ідеї та образи поезії «Пам’яті тридцяти» (у підручнику сторінка - 26-27).

Вірш сповнений розпачем від того, що світлі мрії про щасливу Україну:

Квітне сонце, грає вітер

І Дніпро-ріка… –

Було затьмарено вбивством її найкращих синів:

На Аскольдовій могилі

Український цвіт!

Через це поета гнітять тривожні передчуття що до майбутнього рідної землі:

По кривавій по дорозі

Нам іти у світ.

Вину за цей жахливий злочин поет покладає на тих, хто претендує на звання «брат», яких називає зрадниками та братовбивцями, використовуючи при цьому біблійні образи:

На кого завзявся Каїн?

Боже, покарай!

Водночас Тичина впевнений у тому, що подвиг юнаків під Крутами незабутній:

Вмерли в Новім Заповіті

З славою святих.

Він має бути взірцем мужності та незламності для нових поколінь українців, адже загиблі понад усе *«любили свій коханий край».*

Бій під Крутами назавжди увійшов до історії як символ жертовності й ідеалізму. Героїчний подвиг дав змогу Центральній Раді виграти час і підписати Берестейський мирний договір з державами Четверного союзу. Під час розстрілу один з хлопців почав співати Гімн, який підхопили й інші.

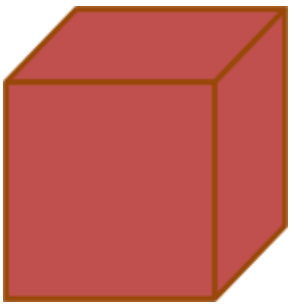
1. Трейлер до фільму «Крути 1918» - сучасна інтерпретація подій (перегляд трейлеру та оцінка його художньої цінності).

https://www.youtube.com/watch?v=IpO9ao3vTA4

- Чи впорались режисери зі своєю задачею, чи змогли передати фарби тієї страшної трагедії?

- Чи виникло бажання переглянути цей фільм?

2. Стратегія «Кубування» – (повертаємо кубик, та зачитуємо питання на його гранях, що дають можливість осмислити проблему з різних сторін).

1. Опишіть почуття, що відчували студенти під час бою, коли потрапили у полон.

2. Порівняй сили військ.

3. Асоціації зі словом «крути». - (відвага, честь, молодість, мученики, виборювачі свободи)

4. Проаналізуйте наслідки, що мав бій (позитивні та негативні). - (підписання договору та звільнення територій України від більшовиків)

5. Чи марним був подвиг?

6. Чи могли бійці студентського куреня вчинити по-іншому?

Домашнє завдання

1. Складіть літературний паспорт опрацьованих поезій.

2. Мініатюра «5Р» на тему: «Поразка - це наука. Ніяка перемога так не вчить». Опишіть п’ятьма реченнями те, як ви розумієте цей вислів.